

El llenguatge administratiu i la imatge de les institucions

Carles Duarte

Fundador de la *Revista de Llengua i Dret*

Quan l'any 1978 l'aleshores rector de la Universitat de Barcelona, Antoni Maria Badia i Margarit, va assumir el repte d'encapçalar la modernització i la catalanització de la institució, va adonar-se que la situació de la llengua catalana hi era ben precària. Em va convidar a incorporar-me

a l'equip que l'orientava i l'ajudava en l'objectiu de promoure la normalització del català. S'hi va constituir una Comissió Sociolingüística, que duia a terme enquestes sobre el coneixement i l'ús de la llengua. S'hi van instituir uns Cursos de Llengua Catalana, esdevinguts després Serveis Lingüístics. I es va considerar indispensable afavorir, a més, la presència del català en els usos administratius. A l'hora de fer-ho, però, vam constatar que només disposàvem com a antecedents propers aprofitables de materials elaborats pel Seminari de Documentació Jurídica en Català del Col·legi d'Advocats, amb Josep-Lluís Sagarra i Osvald Cardona (*Cinquanta documents jurídics en català* (1976), *Vocabulari jurídic castellà-català català-castellà* (1980) o el *Sil·labus processal civil i formularis* (1984)), i d'alguna publicació comercial. Davant d'aquesta realitat tan exigua, el doctor Badia i jo vam emprendre l'elaboració d'un primer *Formulari administratiu aplicat especialment a la Universitat* i d'un *Curs de llenguatge administratiu*, tots dos publicats l'any 1979. Vam desplaçar-nos a Andorra i a Perpinyà amb l'esperança de trobar referències aprofitables i vaig iniciar una labor de recerca sobre els antecedents de la documentació jurídica i administrativa en català des de l'edat mitjana fins a l'etapa de la Generalitat Republicana, i sobre els corrents internacionals dominants en la renovació del llenguatge administratiu des de l'experiència d'altres països.

Tant el doctor Badia i Margarit com jo érem del tot conscients que plantejar-nos una simple traducció catalana dels textos existents en aquell moment en castellà hauria constituït un error gravíssim. El llenguatge administratiu era un exponent més d'un règim dictatorial, on era natural que els ciutadans s'adrecessin a les administracions suplicant o que les instàncies acabessin amb una fórmula com ara «Gràcia que espera obtenir del recto proceder de V.I., cuya vida guarde Dios muchos años». S'imposava una ruptura, que reflectís el compromís democràtic que havia de presidir les administracions un cop tancat el període franquista. I la ruptura no es podia limitar a un canvi de llengua, sinó que calia associar-hi des del primer moment una nova orientació, des de l'esperit de servei públic i la proximitat amb els ciutadans, que havien de deixar de ser tractats com a súbdits sotmesos.

Ben aviat aquells primers llibres van desencadenar una dinàmica que va arrelar amb força, per la implicació decidida de l'Escola d'Administració Pública de Catalunya, de la Direcció General de Política Lingüística i des de les oficines i els serveis lingüístics que anaven creant-se.

D'aquella primera etapa cal recordar la configuració d'una Coordinadora de Llenguatge Administratiu (1981), precedent de la Comissió Assessora de Llenguatge Administratiu (1986), o el butlletí *Llengua i Administració* (1982-1994), on conflüen els esforços de la Direcció General de Política Lingüística i l'Escola d'Administració Pública, en el si de la qual l'any 1983 va néixer la *Revista de Llengua i Dret*, que continua editant-se.

Es van instituir, a més, uns certificats de Llenguatge administratiu i jurídic dins de la Junta Permanent de Català (1981) i els cursos sobre aquesta disciplina es van anar multiplicant. Un esment a part mereixen les habilitacions professionals per a la traducció i la interpretació jurades, que des del 1983 es va reclamar des de les institucions catalanes i des de les

associacions professionals que es poguessin gestionar des de la Generalitat. Això no obstant, el Ministeri d'Afers Exteriors va incorporar el català a la convocatòria de les seves proves de traducció i interpretació jurada entre 1984 i 1992. Després d'una sentència del Tribunal Constitucional de 1989, la Generalitat va decidir d'assumir la competència en matèria de traducció i interpretació jurades al català i ho va fer per mitjà d'un Decret 1994. A hores d'ara la traducció i la interpretació jurades d'altres llengües al català, però també del català a altres llengües, es regula per mitjà d'un Decret de la Generalitat de Catalunya de l'any 2000.

Un aspecte rellevant d'aquell període fundacional va ser la determinació perquè els processos que en

aquest àmbit se seguien a Catalunya, la Comunitat Valenciana i les Illes Balears disposessin d'espais eficaços d'intercomunicació, per a neutralitzar riscos o temptacions de confusió i dispersió. En aquest aspecte va ser molt valuosa la tasca de l'Escola d'Administració Pública de Catalunya, que va organitzar col·loquis i jornades que després van ser

a l'origen dels volums *Llengua i Administració. Actes del Col·loqui sobre Llengua i Administració* (1984), *L'establiment del llenguatge administratiu* (1984), *Tradició i modernitat en l'establiment del llenguatge administratiu* (1986) i *El llenguatge administratiu: mètode i organització* (1988), i que va impulsar i editar diversos manuals i formularis des de l'inici dels anys vuitanta en àmbits com l'administració local, la redacció administrativa general o l'elaboració de lleis: el *Formulari de documentació municipal* (1980 i una segona edició de 1982), de Jaume Sànchez i Isac, el *Formulari de procediment administratiu* (1982, amb una quarta edició de 1987), que vam elaborar Josep-Enric Rebés, Valentí Sallas i jo mateix, el *Manual de formularis per a ajuntaments* en dos volums (1985), de Luis Chacón, el *Manual de llenguatge administratiu* (1991, amb una sisena edició del 2002), que vam escriure Àlex Alsina, Segimon Sibina i jo mateix o *La redacció de les lleis* (1995), una obra col·lectiva de GRETEL (Grup d'Estudis de Tècnica Legislativa).

Des del punt de vista terminològic, la constitució, entre l'Institut d'Estudis Catalans i la Direcció General de Política Lingüística, del Termcat (1985) com a Centre de Terminologia, aplicant normes i criteris internacionals, ha permès d'objectivar i difondre

d'una manera contrastada les decisions adoptades. Tot i el gran nombre de solucions adoptades, no es tracta en cap cas d'un procés conclòs.

Les convencions que avui s'utilitzen en el camp del llenguatge administratiu i jurídic van ser en bona part fixades en el seu moment per la Comissió Assessora de Llenguatge Administratiu i difoses i actualitzades per les principals obres de referència i els successius volums de l'excel·lent col·lecció *Criteris Lingüístics* de la Direcció General de Política Lingüística de la Generalitat.

Cal assenyalar, a més, que la confluència del nostre dret amb el de les institucions europees i la necessària evolució de la nostra societat comporten que quedi

sempre obert el llenguatge administratiu i jurídic davant de la possibilitat que calgui establir termes nous per a conceptes de nova incorporació al nostre sistema jurídic. I hi ha també aspectes no terminològics on podem preveure la revisió dels criteris actuals. Em refereixo, per exemple, a l'adaptació del procediment de transmissió i la datació

dels documents com a resultat de les tecnologies actuals.

Un altre cas notori en què les pràctiques institucionals s'allunyen de les formes de relació del conjunt del país és el dels tractaments honorífics dels càrrecs públics, que avui percebem com una reminiscència obsoleta del passat. Caldria limitar d'entrada dràsticament aquesta mena de titulacions associades a càrrecs públics als de més alt rang institucional mentre no se n'aconsegueixi una eliminació completa, com la modernització de la nostra societat reclama.

Un llarg i fecund camí on queden encara noves fites per assolir. ■

La confluència del nostre dret amb el de les institucions europees i la necessària evolució de la nostra societat comporten que quedi sempre obert el llenguatge administratiu i jurídic

